

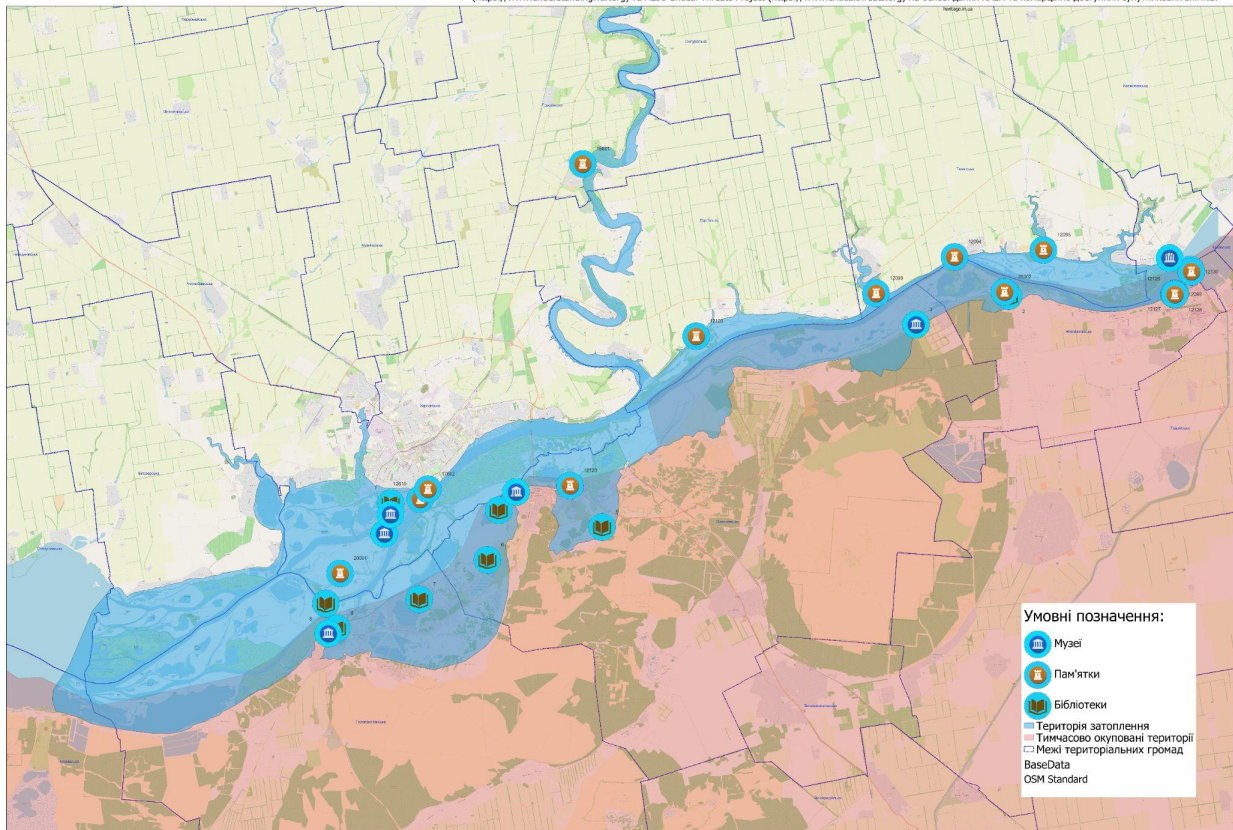
Наслідки підриву дамби Каховської ГЕС для культурної спадщини

Від ранку 6 червня уся Україна сконцентрувала свою увагу та зусилля на ліквідації наслідків теракту російських агресорів — підриву дамби Каховської ГЕС, що призвів до затоплення близько 600 км². У зоні лиха опинилося понад 80 населених пунктів, 30 з яких затоплено. Нижче за течією від дамби Каховської ГЕС вода піднялась над звичним рівнем на 5,5 м, місцями ще вище. Техногенна катастрофа, спричинена окупантами, матиме непоправні гуманітарні, соціальні, економічні, епідеміологічні та екологічні наслідки. Назавжди знищені або понівечені десятки об'єктів культурної спадщини.

Команда **HeMo** Ukrainian Heritage Monitoring Lab, у співпраці зі Smithsonian Cultural Rescue Initiative, констатує наслідки затоплення регіону для об'єктів культурної спадщини.

[За посиланням «Швидкий попередній звіт про затоплення сховищ культурної спадщини у зв'язку з руйнуванням дамби Нової Каховки 6 червня 2023 року» від Conflict Observatory](#), зробленим на основі порівняння супутникових знімків музейних об'єктів до та після руйнування дамби. Завантажити повний документ звіту [можна тут](#). У цьому моніторингу використовуються дані інвентаризації культурної спадщини HeMo в Україні, Смітсонівською ініціативою з порятунку культури (SCRI) при Смітсонівському інституті, Лабораторією моніторингу культурної спадщини (CHML) при Музеї природної історії Вірджинії, і Центру міжнародного розвитку та управління конфліктами (CIDCM) Університету Меріленда відповідно до стандартів даних Списку об'єктів культурної спадщини (CHSL), розроблених Пенсильванським центром культурної спадщини (PennCHC) при Музеї Університету Пенсільванії, а також оцінка пошкоджень будівлі PlanetScape Ai. Підтримку надало Бюро з питань конфліктів і стабілізаційних операцій Державного департаменту США.

Також команда HeMo здійснила аналіз підтоплення на основі даних про культурну спадщину з відкритих джерел (сайт Міністерства культури та інформаційної політики (<https://mkip.gov.ua/>), “Вікі любить пам'ятки” (<https://wlm.org.ua/>), “Путівник бібліотеками України” (<https://lib4you.org.ua/>)) та межі підтоплення станом на 7 червня від Institute for the Study of War (<https://www.understandingwar.org>) та AEI's Critical Threats Project (<https://www.criticalthreats.org>) на основі даних NASA та комерційно доступних супутникових знімків. Територія затоплення постійно змінюється і не відображається в режимі реального часу.

На карту нанесено схему затоплених територій з музеями, пам'ятками та бібліотеками, нижче подано їх перелік. Через масштаб зображення та густоту об'єктів, кількість піктограм на карті менша, ніж пам'яток у переліку. [Повний розмір карти за посиланням](#)

Після картографічного опрацювання території підтоплення список об'єктів постраждалої культурної спадщини скоригований експертом із м. Херсона, що добре знайомий з місцевістю та об'єктами. Очевидно, визначити остаточний перелік і стан підтоплених об'єктів буде можливо після польових обстежень за умови доступності територій.

У зоні затоплення опинилися:

Музеї:

1. Меморіальний будинок письменника Остапа Вишні (с.Кринки)
2. Розписаний будинок Поліни Райко (м.Олешки)
3. Музей Чорноморського Заповідника (м.Гола Пристань)
4. Міський музей історії Голої Пристані (м.Гола Пристань)
5. Музей євреїв Херсонщини Центру Хесед Шмуель (м.Херсон)

Бібліотеки:

1. Херсонська міська бібліотека-філія №7 для дітей (м.Херсон)
2. Корсунська сільська бібліотека-філія (с.Корсунка)
3. Кринківська сільська бібліотека (с.Кринки)
4. Олешківська міська бібліотека № 3 (м.Олешки)
5. Сагівська сільська бібліотека (с.Саги)
6. Солонцівська сільська бібліотека (с.Солонці)
7. Кардашинська сільська бібліотека (с.Кардашинка)
8. Білогрудівська сільська бібліотека (с.Білогрудове)
9. Голопристанська міська бібліотека (м.Гола Пристань)
10. Філія Голопристанської міської бібліотеки з обслуговування дітей (м.Гола Пристань)

Археологічні пам'ятки:

1. Долина курганів (поблизу Ягорлицької затоки, с. Іванівка)
2. Ягорлицьке поселення (с. Іванівка)
3. Поселення «Великий Потьомкінський острів» (Олешія) (м. Херсон)
4. Зольник «Велика Кардашинка» (с. Велика Кардашинка)
5. Олешківська Січ (м. Олешки)
6. Поселення «Кринки» (с. Кринки)

Підмив з можливим частковим обваленням:

7. Станіславське городище (с. Станіслав)
8. Поселення «Садиба Литвиненко» (с. Станіслав)
9. Поселення «Софіївка І» (с. Софіївка)
10. «Військовий човен ІІ» (с. Кізомис)
11. «Військовий човен І» (с. Кізомис)
12. Поселення «Янтарне» (селище Янтарне)
13. Кошове поселення (селище Янтарне)
14. Білозерське городище (селище Дніпровське)
15. Поселення «Антонівка ІІ» (селище Антонівка)
16. Тягинське Велике городище (с. Тягинка)

Архітектурні пам'ятки:

1. Комплекс Корсунського монастиря (с. Корсунка)
2. Комплекс споруд Успенського монастиря в Олешках (м. Олешки)
3. Церква св. Георгія (с. Мала Кардашинка)
4. Будинок культури (стара церква) (с. Стара Збур'ївка)
5. Палац культури (м. Нова Каховка)
6. Парапетна огорожа з декоративними кулями та вазонами (м. Нова Каховка)
7. Кам'яна ротонда-тераса (м. Нова Каховка)
8. Кам'яна ротонда-двоповерхова (м. Нова Каховка)
9. Споруда фонтану «Каскад» (м. Нова Каховка)
10. Споруда фонтану (м. Нова Каховка)
11. Літній театр (м. Нова Каховка)
12. Комплекс споруд Каховської ГЕС (м. Нова Каховка)
13. Яхтклуб (мур.) (охоронний номер №230033 (1-Хр) (м. Херсон)
14. Будинок купця Медведєва (мур.) (охоронний номер №230068 (7-Хр) (м. Херсон)
15. Пам'ятник Першим корабелям (м. Херсон)

Цінні об'єкти культурної спадщини, які не є на обліку:

16. Будівля Морського вокзалу (м. Херсон)
17. Будівля пожежної портової команди (м. Херсон)
18. Будівля паротурбінної електростанції (м. Херсон)

Команда НеМо вже працює над рекомендаціями з порятунку і зменшення шкоди від затоплення для музейників і цивільних. Якнайшвидше ці інструкції та напрацювання будуть опубліковані на веб-сайті ініціативи, у ЗМІ та поширені серед профспільноти.

Над картою працювали: Андрій Ямелинець, Юрій Гонек, Василь Рожко.

Джерело:

НеМо Ukrainian Heritage Monitoring Lab

heritage.in.ua

info@heritage.in.ua